

Structural equation model for predicting academic enthusiasm based on attribution styles and psychological capital with the mediation of infatuation experience in university students

Maryam Bageri¹ | Kazem Barzegar Bafroei² | Mahdie Estabragi³

1. M.A. of Educational Psychology, Department of Psychology and Educational Science, Yazd University, Yazd, Iran. **E-mail:** maryambaghery1375@gmail.com
2. **Corresponding Author**, Associate Professor, Department of Psychology and Educational Science, Yazd University, Yazd, Iran. **E-mail:** k.barzegar@yazd.ac.ir
3. Ph.D. Student, Department of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. **E-mail:** estabraghi87@yahoo.com

Article Info

Article Type:
Research Article

Received Date:
30 January 2022

Received in Revised From:
30 May 2022

Accepted Date:
23 September 2022

Published Online:
15 November 2022

Keywords:

Attributional Styles, Psychological Capital, Flow, Academic Engagement

Abstract

This research investigates the relationship between attribution styles and psychological capital through the flow with academic engagement. The type of research was descriptive and correlational. The statistical population of the research is male and female students of Yazd University in the academic year 1398-1399 (14470), in which 384 students were selected by convenience sampling. The research instruments included standard questionnaires of attributional styles by Patterson and Seligman (1984), flow by Jackson and Auckland (2002), psychological capital by Luthans, Avolio, Avey, & Norman (2007) academic engagement by Fredericks, Blumenfeld & Paris (2004). Data analysis was performed using SmartPLS2 and software. The results of structural equation modeling showed that psychological capital plays a role in predicting academic engagement. Positive attribution style plays a role in predicting academic engagement. Negative attribution style plays a role in predicting academic engagement. Psychological capital plays a role in predicting academic engagement by mediating the flow. Positive attribution style plays a role in predicting academic engagement by mediating the flow ($p < 0/05$). Negative attributional style plays a role in predicting academic engagement through the mediating role of the flow ($p < 0/05$). Finally, considering the role of document styles and psychological capital in predicting academic enthusiasm, it seems necessary to establish educational workshops to improve psychological capital and improve students' document styles.

Cite this article: Bageri, M., Barzegar Bafroei, K., & Estabragi, M. (2022). Structural equation model for predicting academic enthusiasm based on attribution styles and psychological capital with the mediation of infatuation experience in university students. *Journal of Educational Psychology Studies*, 19(47), 16-32.

DOI: 10.22111/JEPS.2022.7229

مدل معادلات ساختاری پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی براساس سبک‌های اسناد و سرمایه‌ی

روانشناختی با میانجی‌گری تجربه شیفتگی در دانشجویان

مریم باقری^۱ | کاظم برزگر بفروئی^۲ | مهدیه استبرقی^۳۱. کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی، گروه علوم تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه یزد، یزد، ایران. maryambagheri1375@gmail.com۲. نویسنده مسئول، دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه یزد، یزد، ایران. k.barzegar@yazd.ac.ir۳. دانشجوی دکتری، گروه روانشناسی تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. estabraghi87@yahoo.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	اشتیاق تحصیلی یکی از عواملی است که به نظر می‌رسد در تحقق اهداف آموزشی، مؤثر باشد، به همین جهت شناخت عوامل مؤثر و مرتبط با اشتیاق تحصیلی دانشجویان دارای اهمیت است. پژوهش حاضر با هدف بررسی روابط بین سبک‌های اسناد و سرمایه‌ی روانشناختی به واسطه تجربه شیفتگی با اشتیاق تحصیلی انجام شد. نوع تحقیق توصیفی از نوع همبستگی بود و به روش مدل‌یابی معادلات ساختاری صورت گرفت. جامعه آماری پژوهش دانشجویان پسر و دختر دانشگاه یزد در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ بودند (۱۴۴۷۰ نفر) که تعداد ۳۸۴ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه‌های سبک‌های اسنادی پترسون، سلیگمن و آبرامسون (۱۹۸۴)، تجربه‌ی شیفتگی جکسون و اکلند (۲۰۰۲)، سرمایه‌ی روانشناختی لوتانز، اولیو، آوی و نورمن (۲۰۰۷) و اشتیاق تحصیلی فردریکز، بلومنفیلد و پاریس (۲۰۰۴) بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SMART PLS 2 انجام شد. نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان داد که سرمایه‌های روانشناختی در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی به صورت مستقیم و غیرمستقیم (به واسطه تجربه شیفتگی) به صورت مثبت و معنادار نقش داشت. سبک اسناد مثبت در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی هم به صورت مستقیم و هم غیرمستقیم به صورت مثبت و معنادار نقش داشت ($P < 0.05$). همچنین سبک اسناد منفی در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی به صورت مستقیم و غیرمستقیم اثر منفی و معنادار داشت ($P < 0.05$). در نهایت با توجه به نقش سبک‌های اسناد و سرمایه‌ی روانشناختی در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی تشکیل کارگاه‌های آموزشی برای ارتقای سرمایه روانشناختی و اصلاح سبک‌های اسنادی دانشجویان ضروری به نظر می‌رسد.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۱۰	
تاریخ ویرایش: ۱۴۰۱/۰۳/۰۹	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۰۱	
تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۰۸/۲۴	
واژگان کلیدی: سبک‌های اسناد، سرمایه‌های روانشناختی، تجربه شیفتگی، اشتیاق تحصیلی	

استناد به این مقاله: باقری، مریم؛ برزگر بفروئی، کاظم و استبرقی، مهدیه. (۱۴۰۱). مدل معادلات ساختاری پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی براساس سبک‌های اسناد و سرمایه‌ی روانشناختی با میانجی‌گری تجربه شیفتگی در دانشجویان. *مجله مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۱۹(۴۷)، ۱۶-۳۲.

DOI: 10.22111/JEPS.2022.7229

مقدمه

نظام‌های آموزشی همواره در جستجوی عواملی هستند که بر پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان اثرگذارند و پیشرفت تحصیلی نسل جدید را تضمین کنند. شناخت عوامل مؤثر بر پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانشجویان رویکردی مناسب در جهت برنامه‌ریزی برنامه‌های آموزشی به وجود می‌آورد تا به وسیله آن بتوان هم برای توسعه آموزشی مورد نظر و هم برای دانشجویان بهترین نتیجه ممکن را رقم زد (دارایی، ۱۳۹۸). این عوامل بسیار متعدد و متنوع هستند اما یکی از موارد مهم که برای یادگیری فراگیران ضروری است، اشتیاق تحصیلی^۱ می‌باشد (کاساسو، گوستا، مورنو و لاباجس و بارون^۲، ۲۰۱۳) که عامل مهمی در تعیین رشد شخصی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان در دانشگاه‌هاست (هوسمانشوف و زیمیتا^۳، ۲۰۰۷). در سال‌های اخیر، پژوهشگران مختلف در حوزه‌ی یادگیری به مفهوم اشتیاق تحصیلی پرداخته و به‌عنوان یک عامل اساسی در رشد شخصی، اجتماعی و پیشرفت تحصیلی مورد توجه قرار داده‌اند (موتی و ماستین^۴، ۲۰۱۳؛ به نقل از شیخ الاسلامی و کریمیان‌پور، ۱۳۹۷). اشتیاق تحصیلی یکی از عوامل بالا بودن کیفیت نظام آموزشی در بین دانشجویان است، اشتیاق تحصیلی دانشجویی را می‌توان به‌عنوان یک میانجی مهم پیشرفت تحصیلی، رفتار اجتماعی و تداوم آموزشی برشمرد (پیترین، سویی و پیهالتو^۵، ۲۰۱۴). اشتیاق باعث می‌شود فرد نه تنها با سختی کار سازگار شود، بلکه فرآیندی است برای اینکه چگونه افراد به بهترین نحو عملکرد خود را انجام دهند (شیخ الاسلامی، دادجویی و سیداسماعیلی قمی، ۱۳۹۹). اشتیاق تحصیلی، به میزان انرژی که یک یادگیرنده برای انجام کارهای تحصیلی خود، صرف می‌کند و نیز به میزان اثربخشی و کارایی حاصل شده، اطلاق می‌شود (سرانو، مورگو و آندرو^۶، ۲۰۲۲). امروزه اغلب دانشجویان با چالش‌های متعددی مانند مشکلات مالی، ابهام در آینده شغلی، مشکلات بازار کار و فناوری‌های در حال تغییر مواجه‌اند. برای غلبه بر چنین چالش‌هایی، برانگیختن دانشجویان به تلاش برای داشتن عملکرد تحصیلی مطلوب از طریق تکیه بر ظرفیت‌های روانی مثبت و اشتیاق به مطالعه و تحصیل تا نیل به مزیت‌های رقابتی امری ضروری است. از آنجا که اشتیاق تحصیلی پیش‌بینی کننده موفقیت تحصیلی است، آگاهی از عوامل مؤثر و سوق‌دهنده دانشجویان به سمت درگیری تحصیلی مهم و ضروری است. متعاقباً، مقتضیات تحصیلی در محیط‌های آموزشی رسالت مدیران نهاد آموزشی و اساتید و مشاوران برای بهینه‌سازی، آموزش را به موضوعی چالش‌برانگیز تبدیل کرده است.

در سال‌های اخیر، متخصصان تعلیم و تربیت و روان‌شناسان علوم تربیتی تحقیقات قابل توجهی را در زمینه، عملکرد تحصیلی دانشجویان و متغیرهای مرتبط با آن‌ها انجام داده‌اند که در بین آن‌ها راهبردهای یادگیری^۷، ابزارهایی مهم برای توانا ساختن دانشجویان در دستیابی به هدف‌های آموزشی تلقی می‌شوند (افشاری و غفاری، ۱۳۹۷). با این حال شماری

1. academic engagement
2. Casuso, Cuesta, Moreno, Labajos, Barón, & Vega
3. Horstmanshof, & Zimitat
4. Motti & Masten
5. Pietarinen, Soini, & Pyhältö
6. Serrano, Murgui, & Andreu
7. Learning strategies

دیگر از تحقیقات نشان داده‌اند که فقط داشتن دانش راهبردهای یادگیری برای بهبود عملکرد تحصیلی در سطح عالی کافی نیست، بلکه دانشجویان بایستی برای استفاده از این راهبردها از سبک‌های اسناد^۱ استفاده کرده و برانگیخته شوند (شعبانی و عابدین، ۱۳۹۹). این مسئله باعث توجه بیشتر به سبک‌های اسناد و نقش آن در استفاده از راهبردهای یادگیری و عملکرد تحصیلی گردیده است. سبک اسناد یک متغیر شناختی است که نحوه تبیین رویدادها را نشان می‌دهد. اگر آدمی به فهم این نکته نائل آید که علت رویدادهای معین در گذشته چه بوده است، آنگاه قادر خواهد بود تا با مداخله واقعی و با انتخاب‌های خود آنچه در آینده برای او اتفاق خواهد افتاد را مهار سازد (چاواریا کارانزا^۲، ۲۰۱۹). سبک اسنادی به تبیین‌هایی که افراد در مورد علت رویدادهای مثبت و منفی برحسب پایداری، کلیت و درونی بودن ارائه می‌دهند، اشاره دارد (رادمهر و کرمی، ۱۴۰۱). دو بعد اصلی ناشی از سبک اسناد در افراد نیز قابل شناسایی است: سبک اسناد خوش‌بینانه^۳ که مختص افرادی است که علت شکست‌های خود را، به عوامل ناپایدار اختصاصی و بیرونی نسبت می‌دهند و سبک اسناد بدبینانه^۴ که مختص افرادی است که شکست‌های خود را به عوامل پایدار فراگیر درونی نسبت می‌دهند. انتساب شکست به عوامل پایدار فراگیر و درونی و انتساب موفقیت به عوامل اختصاصی ناپایدار و بیرونی که هر دو مورد منتج از سبک بدبینانه و منفی می‌باشد، فرد را برای افسردگی و درماندگی مستعد می‌سازد (سلیگمن^۵، ۲۰۰۵). سبک اسناد بدبینانه پیش‌بینی کننده کاهش سلامت جسمانی، افزایش افسردگی و کاهش پیشرفت شغلی و تحصیلی است به اعتقاد سلیگمن، اسناد مثبت و خوش‌بینانه قابل یادگیری است. دو عامل مهم پیش‌بینی‌پذیری و کنترل‌پذیری حوادث و رخدادها از جمله مفاهیمی هستند که باید در دانشگاه آموخته شود تا دانشجویان مشکلات را حل شدنی ببینند و به امور زندگی روزمره و تحصیلی خود به صورت معطف‌تری بنگرند (سلیگمن، ۲۰۰۵). بررسی مطالعات گذشته نشان می‌دهد که سبک‌های اسنادی سبب تلاش برای موفقیت در فرد و منجر به رشد مهارت‌ها و ادراک خودکارآمدی بهتر و ارزیابی دقیق‌تر از توانایی‌های خود می‌شود و در نتیجه سبب اشتیاق در فرد می‌شود (سچانک^۶، ۲۰۰۱).

در این راستا طاقانی و رضوی (۱۴۰۰)، در پژوهشی به این نتیجه دست یافتند که با تقویت مهارت‌های مطالعه، می‌توان خودکارآمدی، اشتیاق تحصیلی و عملکرد تحصیلی را بهبود بخشید. همچنین نتایج پژوهش کارمونا-هالتی، سالانورا، لورنز و بی شوفلی^۷ (۲۰۲۱) نشان داد که احساسات مثبت بر اشتیاق تحصیلی تأثیرگذار می‌باشند. ایفوما و آنجوکا^۸ (۲۰۲۰)، نیز نشان دادند که انگیزه پیشرفت و خوش‌بینی تحصیلی با اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت و معنادار دارد. پژوهش لو و وانگ^۹ (۲۰۱۹) نشان داد که سبک‌های اسناد و خودکارآمدی بر اشتیاق تحصیلی تأثیر می‌گذارند. نتایج

1. attribution styles
2. Chavarría Carranza
3. optimistic attribution styles
4. pessimistic attribution style
5. Seligman
6. Schunk
7. Carmona_Halty, Salanova, Lorenz, & B Schaufeli
8. Ifeoma, & Unachukwa
9. Luo, & Wang

پژوهش سچانگ^۱ (۲۰۰۱) نیز نشان داد که اسناد مثبت به موفقیت‌های قبلی منجر به رشد مهارت‌ها و ادراک خودکارآمدی بهتر و ارزیابی دقیق‌تر از توانایی‌های خود می‌شود و در نهایت بر بهبود عملکرد تأثیر می‌گذارد.

وانگ، بو، لی، سانگ و لی^۲ (۲۰۲۱) در پژوهشی بیان کردند که یکی از عوامل مؤثر بر اشتیاق تحصیلی دانشجویان سرمایه‌ی روانشناختی^۳ است. سرمایه‌ی روانشناختی قابلیت موفقیت کارآفرینانه را در مواجهه با دوران رکود افزایش می‌دهد و کسانی که در دوران پیش از رکود از سطح سرمایه‌ی روانشناختی بالاتری برخوردارند قابلیت بیشتری در جهت سازگاری و غلبه بر شرایط جدید دارند (شیخ‌الاسلامی، کریمیان‌پور و کیانی، ۱۳۹۸). سرمایه‌ی روانشناختی را می‌توان مبنای مزیت رقابتی در میان دانشجویان در نظر گرفت. نتایج پژوهش‌های انجام شده در زمینه رفتار دانشجویان حاکی از آن است که ظرفیت‌های روانشناختی از قبیل امیدواری، تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی در کنار هم عاملی را با عنوان سرمایه‌ی روانشناختی تشکیل می‌دهند؛ به عبارت دیگر متغیرهای روانشناختی، امیدواری، تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی در مجموع یک منبع یا یک عامل نهفته جدیدی را تشکیل می‌دهند که در هر یک از این متغیرها نمایان است (نورمن، ایوی، نیمانیچ و گرابر^۴، ۲۰۱۰). مطالعات اخیر به کاوش در اثرات مفید سرمایه‌ی روانشناختی در تسهیل نتایج مثبت تحصیلی پرداخته‌اند و نقش سازه‌های روانشناسی مثبت در تسهیل پیامدهای آموزشی مهمی همچون اشتیاق تحصیلی را برجسته ساخته‌اند. سرمایه‌ی روانشناختی، وضعیت انگیزشی مثبت صفت گونه‌ای است که از امید، خوش‌بینی، خودکارآمدی و تاب‌آوری فرد حکایت دارد (لوتانز و یوسف^۵، ۲۰۰۴؛ به نقل از واله، شکری و اسدزاده، ۱۴۰۰). سرمایه‌ی روانشناختی را به صورت ارزیابی مثبت از شرایط و احتمال موفقیت براساس تلاش و پشتکار تعریف کرده‌اند. مطالعه صدوقی (۱۳۹۸) نشان داد سرمایه‌ی روانشناختی می‌تواند به طور معکوس و معناداری فرسودگی تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی کند و اشتیاق تحصیلی دارای نقش میانجی‌گر در رابطه سرمایه‌ی روانشناختی با فرسودگی تحصیلی است، در نتیجه سرمایه‌ی روانشناختی با اشتیاق تحصیلی در ارتباط است.

برخی تحقیقات نشان داده‌اند که سبک‌های اسنادی با سلامت روان (سپهوند، گیلانی و زمانی، ۱۳۸۵؛ معتمدی شاکر و افروز، ۱۳۸۲؛ ایروانی و ایزدی، ۱۳۷۸ و وانگ، ۱۹۹۲)، اشتیاق و به طور خاص اشتیاق تحصیلی (صدوقی، ۱۳۹۸؛ سو، بیکر و جیانگ^۶، ۲۰۱۳ و مصطفی، الیاس، نوآه و روسلان، ۲۰۱۰) رابطه معناداری دارند.

یکی از متغیرهایی که ممکن است زمینه اشتیاق تحصیلی را ایجاد کند تجربه شیفتگی^۷ می‌باشد. تجربه شیفتگی در لغت به معنای سیالیت و در جریان بودن است که برای اولین بار توسط سیکچنت میهالی^۸ (۲۰۰۰)، ابداع شده است.

1. Schunk
2. Wang, Bu, Li, Song, & Li
3. Psychological capital
4. Norman, Avey, Nimnicht, & Graber
5. Luthans
6. Siu, Bakker, & Jiang
7. Flow
8. Csikszentmihalyi

شیفتگی از سازه‌های روانشناسی مثبت‌نگر (اوزهان و کواکدره^۱، ۲۰۲۰)، احساس ذهنی مثبتی است که در آن فرد با سطحی از مهارت با تمرکز کامل غرق در فعالیتی چالش‌انگیز با برانگیختگی بالا می‌شود (جلیلی، عارفی، قمرانی و منشی، ۱۳۹۸). تجربه شیفتگی، آگاهی و تجربه درونی است که بر اثر درگیری فرد در یک فعالیت لذت‌بخش ایجاد می‌شود، شخص در فعالیتی که در دست انجام دارد کاملاً غوطه‌ور می‌شود. همچنین این تجربه نقطه اوجی است که در هر شرایط و هر فعالیتی که فرد انرژی خود و یا توجه خود را در اهداف واضح و روشن فعالیت مورد نظر سرمایه‌گذاری کند و یا مهارت‌های فرد با فرصت‌هایی که برای عمل پیش‌آمده سازگار باشد به وقوع می‌پیوندد (کلمبو و زیتو^۲، ۲۰۱۴). لذا اگر فرد در فعالیت تحصیلی خود غوطه‌ور شده و برای وی لذت‌بخش باشد، می‌تواند مهارت‌های خود را با پیشرفت‌های تحصیلی همسو سازد. همچنین پژوهش فقیهی، مرزیه و جنابادی (۱۳۹۷) نشان داد که بین تجربه شیفتگی و نیروهای انگیزشی در دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد در نتیجه با افزایش تجربه شیفتگی، نیروهای انگیزشی نیز افزایش می‌یابد و افزایش انگیزه سبب بهبود عملکرد تحصیلی و همچنین اشتیاق به تحصیل در افراد می‌شود. پژوهش کاوالیا و همکاران (۲۰۱۹) نشان داد که بین سرمایه‌های روانشناختی و شادکامی با نقش میانجی‌گری تجربه شیفتگی رابطه وجود دارد، بنابراین با افزایش سرمایه‌های روانشناختی، امکان تجربه شیفتگی افزایش می‌یابد و در نهایت فرد احساس شادی و نشاط بیشتری خواهد داشت.

مدل‌های نظری بسیار زیادی به تبیین و پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان و دانشجویان پرداخته‌اند. مدل مفهومی پژوهش حاضر با استناد به مدل مارکوس کارمونا-هالتی و همکاران (۲۰۲۱)، ایزابل مارتینز و همکاران (۲۰۱۹) و شوای لو و گوفانگ وانگ (۲۰۱۹) طراحی گردیده است؛ به طور مثال مارکوس کارمونا-هالتی و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود نشان دادند که عوامل مختلف فردی (احساسات مثبت، عملکرد تحصیلی، سرمایه‌ی روانشناختی) بر اشتیاق تحصیلی دانشجویان تأثیرگذار می‌باشد. در پژوهش حاضر تلاش شده تا براساس تحقیقات مفصل گذشته و با بهره‌گیری از مدل‌های مختلف، مجموعه عوامل فردی مؤثر بر اشتیاق تحصیلی مورد بررسی قرار گیرد.

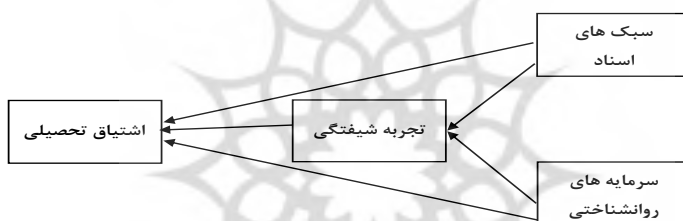
در حوزه آموزشی دانشجویان، بسته به سبک اسناد که به آن اعتقاد دارند، پیشرفت تحصیلی خود را به عوامل مختلفی از جمله توانایی، سعی و کوشش، سطح دشواری تکلیف، بخت و اقبال و... نسبت می‌دهند که همین امر به نوبه خود، انتظارات متفاوتی را در آنان ایجاد کرده و منجر به انگیزه‌های متفاوتی در آنان می‌شود؛ بنابراین اسنادها هم به علت اثرات خود و هم به علت عواطفی که ایجاد می‌کنند از اهمیت خاصی برخوردارند و می‌توانند بر بسیاری از عوامل دیگر از جمله میزان انگیزه فرد برای پیشرفت و نیز عملکرد تحصیلی او به صورت مستقیم و غیرمستقیم اثرگذار باشند (انصاری صدر و شیرازی، ۱۴۰۱). به نظر می‌رسد در چند سال اخیر عملکرد دانشجویان و دانشگاه در برخی از دانشگاه‌ها در حال کاهش است. این کاهش عملکرد می‌تواند از دلایل مختلفی از جمله کاهش اشتیاق به تحصیل منتج شود. لذا در خصوص کارایی و کیفیت آموزشی و پژوهشی دانشگاه که مسئول تربیت نسل جوان است نگرانی‌هایی وجود دارد؛

1. Özhan, & Kocadere

2. Colombo, & zito

بنابراین انجام پژوهش در این زمینه می‌تواند به سیاست‌گذاران در برنامه‌ریزی‌ها و آموزش‌ها کمک کند تا اقداماتی در جهت آموزش الگوهای تفکر و اسناد خوش‌بینانه، تکیه بر ظرفیت‌ها و سرمایه‌های مثبت روانشناختی افراد در جهت دستیابی به عملکرد مطلوب و فراهم کردن موقعیت‌ها و چالش‌های متناسب با توانمندی‌های یادگیرندگان در راستای علاقه‌مندی و شیفتگی آنان به تحصیل، ترتیب ببینند. چراکه داشتن سبک اسناد مثبت، بهره‌مند بودن از سرمایه‌های روانشناختی و تجربه کردن شیفتگی به تحصیل، می‌تواند اشتیاق تحصیلی را به دنبال داشته باشد. همچنین با توجه به اینکه مدلی جامع جهت بررسی نقش سبک‌های اسنادی و سرمایه‌های روانشناختی و نیز شیفتگی در اشتیاق تحصیلی یادگیرندگان، در بدنه پژوهشی داخل یا خارج کشور وجود ندارد، نتایج این مدل پژوهشی به عنوان اطلاعات نوین به بدنه پژوهشی افزوده خواهد شد و این اهمیت نظری پژوهش حاضر را به اثبات می‌رساند.

با توجه به آنچه گفته شد، پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سؤال برآمده است که سبک‌های اسناد و سرمایه‌های روانشناختی در اشتیاق تحصیلی با نقش واسطه‌ای تجربه‌ی شیفتگی چه نقشی دارند؟

شکل ۱. مدل پیشنهادی پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی براساس سبک‌های اسناد و سرمایه‌ی روانشناختی با میانجی‌گری تجربه شیفتگی

روش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی-همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه آماری در این پژوهش دانشجویان پسر و دختر دانشگاه یزد (۱۴۴۷۰ نفر) در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ بودند. به علت هم‌زمانی اجرای پژوهش با شرایط ویژه جامعه در دوران شیوع ویروس کرونا، محدودیت ارتباطات اجتماعی و برگزاری غیرحضوری کلاس‌های آموزشی در دانشگاه‌های سطح کشور از روش نمونه‌گیری در دسترس و اجرای اینترنتی استفاده شد. طبق جدول کرجسی مورگان تعداد ۳۸۴ دانشجو به عنوان گروه نمونه انتخاب شدند. پس از آماده‌سازی پرسشنامه‌های آنلاین در سایت پرس لاین، لینک مربوط به آن در شبکه‌های مرتبط با دانشگاه یزد به اشتراک گذاشته شد. مدل پیشنهادی پژوهش با استفاده از روش معادلات ساختاری در نرم‌افزار SMART PLS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

پرسشنامه‌ی اشتیاق تحصیلی^۱: این پرسشنامه توسط فردریکز، بلومفیلد و پاریس (۲۰۰۴) به منظور سنجش اشتیاق تحصیلی در فراگیران ساخته شده که دارای ۱۵ گویه و سه خرده مقیاس رفتاری (گویه‌های ۱ تا ۴)، عاطفی

1. School Engagement Scale

(گویه‌های ۵ تا ۱۰) و شناختی (گویه‌های ۱۱ تا ۱۵) می‌باشد. نمره‌گذاری پرسشنامه به صورت طیف لیکرت پنج درجه‌ای (از هرگز = ۱ تا همیشه = ۵) می‌باشد. حداقل نمره این پرسشنامه ۱۵ و حداکثر نمره آن ۷۵ است. فردریکز ضریب پایایی این مقیاس را ۰/۸۶ گزارش کرده است. همچنین در پژوهشی در ایران توسط عباسی، درگاهی، پیرانی و بنیادی (۱۳۹۴)، ترجمه و هنجاریابی پرسشنامه حاضر بر روی دانشجویان علوم پزشکی انجام شد و ضریب آلفای ۰/۶۶ برای این پرسشنامه را گزارش دادند و روایی آن را از طریق روایی سازه بررسی و تایید کردند. همچنین در پژوهش حاضر میزان آلفای کرونباخ بدست آمده برای این متغیر و مؤلفه‌های اشتیاق رفتاری، عاطفی و شناختی برابر با ۰/۸۱، ۰/۷۰، ۰/۷۳ و ۰/۷۰ بوده است که در دامنه قابل قبول می‌باشد.

پرسشنامه‌ی سبک اسنادی^۱: این پرسشنامه توسط پترسون، سلیگمن و أبرامسون (۱۹۸۴) و به منظور اندازه‌گیری اسنادهای افراد برای رویدادهای غیرقابل کنترل ساخته شد. این پرسشنامه دربرگیرنده دوازده موقعیت فرضی (شش موقعیت خوشایند (۱، ۳، ۶، ۹، ۱۰ و ۱۳) و شش موقعیت ناخوشایند (۲، ۴، ۵، ۷، ۸ و ۱۱)) می‌باشد که در مجموع دو مؤلفه اسناد مثبت و اسناد منفی را مورد سنجش قرار می‌دهد. نمره‌گذاری پرسشنامه براساس مقیاس افتراق معنایی از ۱ تا ۷ می‌باشد. بریج (۲۰۰۱) برای پرسشنامه سبک اسنادی ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸ را گزارش نموده است. سلیمانی‌نژاد (۱۳۸۱) آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه را ۰/۷۴ گزارش کرده است. همچنین در پژوهش حاضر میزان آلفای کرونباخ بدست آمده برای سبک اسنادی مثبت ۰/۸۲ و سبک اسنادی منفی ۰/۸۴ بوده است که در دامنه قابل قبول می‌باشد.

پرسشنامه‌ی سرمایه‌ی روانشناختی: این پرسشنامه توسط لوتانز و همکاران (۲۰۰۷) ساخته شده است و قابلیت سنجش سرمایه‌ی روانشناختی و ابعاد آن را در انواع محیط‌های شغلی، تحصیلی و حتی زندگی فردی دارد. این پرسشنامه شامل ۲۴ گویه و چهار مؤلفه خودکارآمدی (گویه‌های ۱ تا ۶)، امیدواری (گویه‌های ۷ تا ۱۲)، تاب‌آوری (گویه‌های ۱۳ تا ۱۸) و خوش‌بینی (گویه‌های ۱۹ تا ۲۴) می‌باشد. پاسخگویان در یک مقیاس لیکرت ۶ بخشی (از ۱: کاملاً مخالف تا ۶: کاملاً موافق) نظر خود راجع به هر گویه را بیان می‌کنند. حداقل نمره این پرسشنامه ۲۴ و حداکثر آن ۱۴۴ می‌باشد. لوتانز و همکاران (۲۰۰۷) آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۹ به دست آورده‌اند همچنین روایی پرسشنامه را از طریق تحلیل عاملی مطلوب گزارش کرده‌اند. در پژوهش بهادری خسروشاهی و همکاران، روایی پرسشنامه تأیید و پایایی آن براساس آلفای کرونباخ ۰/۸۵ تعیین گردید. همچنین در پژوهش حاضر روایی پرسشنامه از طریق تحلیل عاملی تأییدی بررسی و مورد تایید قرار گرفت. همچنین میزان آلفای کرونباخ بدست آمده برای این متغیر ۰/۸۱ بوده است که در دامنه قابل قبول می‌باشد.

پرسشنامه‌ی تجربه شیفتگی: این پرسشنامه توسط جکسون و اکلند (۲۰۰۲) طراحی شده است که دارای ۳۶ گویه و در برگیرنده ۹ بعد چالش-مهارت (۱۹-۱۰-۱)، اهداف روشن (۳۰-۲۱-۱۳-۳)، بازخورد بدون ابهام (۳۴-

۲۵-۱۶-۷)، متمرکز شدن (۳۲-۲۳-۲۲-۵)، ادغام عملکرد-آگاهی (۳۱-۱۲-۴-۲)، از دست دادن خودآگاهی (۲۹-۲۰-۱۴-۱۱)، احساس کنترل (۳۳-۲۷-۱۵-۶)، احساس تحول زمان (۳۵-۲۶-۱۷-۸)، احساس مشوق درونی (۳۶-۳۱-۱۸-۹) است. این پرسشنامه براساس مقیاس پنج گزینه لیکرت شامل کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم تدوین شده است. جکسون و اکلند پایایی کلی این مقیاس را ۰/۸۳ به دست آورده‌اند. در پژوهش فقیهی، مرزیه و جنابادی (۱۳۹۷)، با استفاده از آلفای کرونباخ، پایایی هر کدام از مؤلفه‌های این مقیاس برآورد شده است که نتایج حاکی از مطلوب بودن آن هست. در پژوهش حاضر نیز میزان آلفای کرونباخ بدست آمده برای متغیر کلی برابر با ۰/۹۲ بوده است که در دامنه قابل قبول می‌باشد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی پژوهش نشان داد ۵۲/۳ درصد از شرکت‌کنندگان را دانشجویان دختر و ۴۷/۷ درصد آنان را دانشجویان پسر تشکیل داده بودند و اکثریت دانشجویان (۵۶/۸ درصد) در دامنه سنی ۲۱ تا ۲۳ سال قرار داشتند.

جدول ۱. اطلاعات توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	میانگین	انحراف معیار
اسناد مثبت	۱۰ / ۷۱	۱ / ۴۹
اسناد منفی	۷ / ۵۳	۲ / ۵
تجربه شیفتگی	۱۲۲ / ۴۳	۲۰ / ۳۱
اشتیاق تحصیلی	۵۶ / ۲۱	۷ / ۲
سرمایه‌ی روانشناختی	۸۵ / ۱۱	۱۱ / ۲۱

جدول شماره ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. جهت بررسی وضعیت نرمال بودن داده‌ها از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شد که نتایج نشان داد تنها متغیر اشتیاق تحصیلی دارای توزیع نرمال می‌باشد. با توجه به نرمال نبودن متغیرهای پژوهش برای بررسی فرضیه‌های پژوهش از نرم‌افزار معادلات ساختاری SmartPLS استفاده شده است. به منظور بررسی پایایی مدل اندازه‌گیری از آلفای کرونباخ و پایایی مرکب استفاده شد.

جدول ۲. بررسی پایایی مدل با استفاده از آلفای کرونباخ و پایایی مرکب

متغیرها	آلفای کرونباخ	پایایی مرکب (p دل‌وین-گلدشتاین)
اسناد مثبت	۰ / ۸۵	۰ / ۹۱
اسناد منفی	۰ / ۹۳	۰ / ۹۵
اشتیاق تحصیلی	۰ / ۷۹	۰ / ۸۸
تجربه شیفتگی	۰ / ۹۴	۰ / ۹۵
سرمایه‌ی روانشناختی	۰ / ۷۹	۰ / ۸۶

با توجه به این که تمامی مقادیر بیشتر از ۰/۷ می‌باشد می‌توان گفت که مدل اندازه‌گیری از پایایی مناسبی برخوردار است.

جدول ۳. روایی واگرا و همگرایی مدل پژوهش

ماتریس فورنل و لارکر	۱	۲	۳	۴	۵	روایی همگرا
۱. اسناد مثبت	۰/۸۷					۰/۷۷
۲. اسناد منفی	۰/۷۳	۰/۹۴				۰/۸۸
۳. اشتیاق تحصیلی	۰/۷۷	۰/۷۱	۰/۸۴			۰/۷۱
۴. تجربه شیفتگی	۰/۶۴	۰/۵۸	۰/۶۸	۰/۸۳		۰/۷۰
۵. سرمایه‌ی روانشناختی	۰/۷۸	۰/۷۰	۰/۷۴	۰/۶۱	۰/۷۸	۰/۶۱

همان‌طور که مشخص است مقادیر موجود در روی قطر اصلی ماتریس، از کلیه مقادیر موجود در ستون مربوط به آن بزرگ‌تر است و نشان دهنده آن است که مدل پژوهش دارای اعتبار واگرایی مناسبی است. با توجه به اینکه کلیه مقادیر روایی همگرا بالاتر از ۰/۵ می‌باشند، بنابراین روایی همگرا برای کلیه متغیرهای پژوهش در حد قابل قبول می‌باشد. نتایج حاصل از روایی واگرا براساس بار مقطعی نیز نشان داد که اختلاف بارهای عاملی هر یک از متغیرهای مشاهده‌پذیر نسبت به متغیر مربوط به خود، حداقل ۰/۱ بیشتر از بار عاملی آن نسبت به سایر متغیرها می‌باشد، بنابراین روایی تشخیصی مدل پژوهش نیز در حد قابل قبول است.

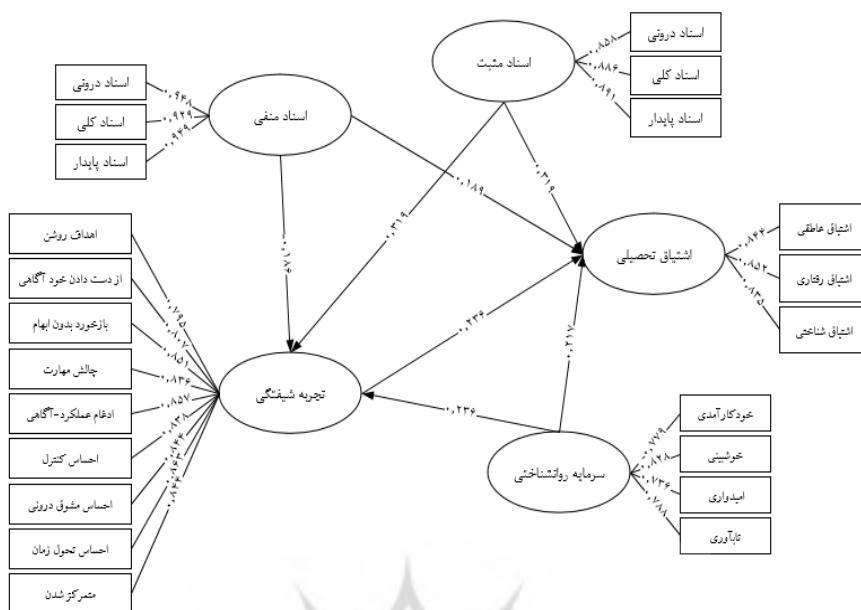
جدول ۴. خلاصه شاخص‌های برازش

متغیرها	میانگین اشتراکی	ضریب تعیین	CV_Com	ضریب قدرت
اسناد مثبت	۰/۷۷	---	۰/۵۱	۰/۷۷
اسناد منفی	۰/۸۸	---	۰/۷۲	۰/۸۸
اشتیاق تحصیلی	۰/۷۱	۰/۷	۰/۴	۰/۷۱
تجربه شیفتگی	۰/۷	۰/۴۵	۰/۶۱	۰/۷
سرمایه‌ی روانشناختی	۰/۶۱	---	۰/۳۶	۰/۶۱

با توجه به اینکه در شاخص متوسط اشتراک کلیه مقادیر نزدیک به ۰/۵ می‌باشند، بنابراین متوسط اشتراک برای کلیه متغیرهای پژوهش در حد قابل قبول می‌باشد. مقادیر ضریب تبیین نیز در حد متوسطی قرار دارند. شاخص CV Com نیز توانایی مدل را در پیش‌بینی متغیرهای مشاهده‌پذیر از طریق مقادیر متغیر پنهان متناظرشان می‌سنجد. مقادیر مثبت شاخص CV Com نشان دهنده کیفیت مناسب مدل اندازه‌گیری انعکاسی می‌باشد. در نهایت شاخص GOF مربوط به برازش کلی مدل معادلات ساختاری است. مقدار GOF در مدل پژوهشی حاضر، به شرح زیر می‌باشد:

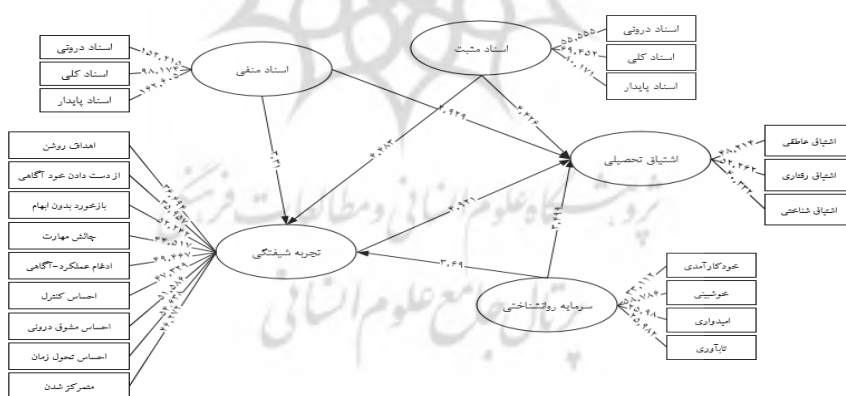
$$GOF = \sqrt{\text{Communality} * \bar{R}^2} = \sqrt{0/58 * 0/72} = 0/65$$

با توجه به اینکه مقدار GOF برابر با ۰/۶۵ می‌باشد، بنابراین می‌توان گفت سطح برازش کلی مدل در حد عالی و قابل قبول می‌باشد. مدل پژوهش برای بررسی روابط بین متغیرها بدین صورت بدست آمده است:

شکل ۲. مقادیر شدت تأثیر روابط بین متغیرهای پژوهش در مدل نهایی

مقدار واریانس متغیر ملاک (اشتیاق تحصیلی) برابر با ۷۰/۷ درصد بوده است که توسط متغیرهای مدل تبیین شده است. همچنین مقدار واریانس متغیر تجربه شیفنگی برابر با ۴۵/۹ می‌باشد که توسط متغیرهای مدل تبیین شده است؛ که سطح معناداری روابط فوق، در شکل زیر ارائه شده است:

شکل ۳. مقادیر T روابط بین متغیرهای پژوهش در مدل نهایی

جدول ۵. اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای پژوهش

اثر غیرمستقیم	اثر مستقیم	اثر متغیر بر متغیر
۰/۵۶**	۰/۲۱**	سرمایه‌ی روانشناختی بر اشتیاق تحصیلی
۰/۷۵**	۰/۳۱**	سبک اسناد مثبت بر اشتیاق تحصیلی
-۰/۴۴**	-۰/۱۸**	سبک اسناد منفی بر اشتیاق تحصیلی

نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان داد که سرمایه‌ی روانشناختی بر اشتیاق تحصیلی ($T=۳/۴۹$ ، $p<۰/۰۱$)، $PC^1=۰/۲۱$) و سبک اسناد مثبت بر اشتیاق تحصیلی ($T=۴/۴۲$ ، $p<۰/۰۱$)، $PC=۰/۳۱$) تأثیر مثبت و معنادار دارند، اما سبک اسناد منفی بر اشتیاق تحصیلی ($T=۲/۹۲$ ، $p<۰/۰۱$)، $PC=-۰/۱۸$) تأثیر منفی و معنادار دارد. نتایج همچنین نشان داد سرمایه‌های روانشناختی با واسطه‌گری تجربه شیفته‌گی در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی نقش مثبت و معناداری دارد ($T=۲/۵۹$ ، $p<۰/۰۱$)، $PC=۰/۵۶$). همچنین سبک اسنادی مثبت با واسطه‌گری تجربه شیفته‌گی در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی نقش مثبت و معناداری داشت ($T=۳/۳۰$ ، $p<۰/۰۱$)، $PC=۰/۷۵$). در نهایت یافته‌ها نشان داد سبک اسنادی منفی با واسطه‌گری تجربه شیفته‌گی در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی نقش منفی و معناداری دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش سبک‌های اسناد و سرمایه‌های روانشناختی در اشتیاق تحصیلی با نقش واسطه‌ای تجربه شیفته‌گی در دانشجویان دانشگاه یزد انجام شد. نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان داد سرمایه‌های روانشناختی با اشتیاق تحصیلی ارتباط مستقیم و معناداری دارد. نتایج تحقیق حاضر با یافته‌های تحقیقات صدوقی (۱۳۹۸)، مارکوس کارمونا-هالتی و همکاران (۲۰۲۱) و ایزابل مارتینز و همکاران (۲۰۱۹) هم سو می‌باشد. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت، سرمایه روانشناختی، دانشجویان را مجهز به افکار، باورها و رفتارهای سازنده می‌کند که در مواجهه با شرایط استرس‌آور دوران تحصیل، با توانمندی، انگیزه و اشتیاق بیشتر به مطالعه بپردازند و با آسیب‌پذیری کمتری در مواجهه با مشکلات دوران تحصیل به مقابله بپردازند. برخورداری از سرمایه روانشناختی بالای دانشجویان در دوران تحصیل منجر به عزت‌نفس، کارایی و باور به توانایی‌های خود برای دستیابی به هدف‌های تحصیلی و کسب تسلط در تکالیف یادگیری و حل مسائل، داشتن انگیزه و تلاش برای موفقیت در تکالیف چالش‌برانگیز، می‌شود. در نهایت ترکیب مؤلفه‌های امیدواری، خوش‌بینی، تاب‌آوری و خودکارآمدی با یکدیگر در قالب یک سازه مرتبه بالاتر، یعنی سرمایه روانشناختی، دانشجویان را قادر می‌سازد تا علاوه بر مقابله بهتر در برابر موقعیت‌های استرس‌زا، کمتر دچار تنش شده، در برابر مشکلات از توان بالایی برخوردار باشد و کمتر تحت تأثیر وقایع روزانه قرار گیرند؛ از این جهت این گونه افراد در برابر مسائل، درگیری و اشتیاق تحصیلی بالاتری از خود نشان می‌دهند.

یافته‌ها همچنین نشان داد سبک‌های اسناد با اشتیاق تحصیلی ارتباط مستقیم و معناداری دارد. به طوری که سبک‌های اسنادی مثبت، تأثیر مستقیم و مثبت و سبک‌های اسنادی منفی تأثیر مستقیم و منفی بر اشتیاق تحصیلی دارد. این یافته با نتایج پژوهش شوای لو و گوفانگ وانگ (۲۰۱۹) همخوانی دارد. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت، بین اسناد رویدادهای مثبت و اشتیاق تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت وجود دارد. رابطه مثبت بین متغیرهای ذکر شده نشان‌دهنده آن است که هر چه دانشجویان بیشتر موفقیت خود را به عوامل درونی، پایدار و کلی نسبت دهند، اشتیاق تحصیلی آن‌ها بالاتر خواهد بود؛ به عبارت دیگر هر چه اسناد دانشجویان از توانایی‌هایشان مثبت‌تر باشد و هر چه اسناد رویدادهای مثبت

در دانشجویان تقویت شوند، به همان مقدار اشتیاق تحصیلی آن‌ها بالاتر می‌رود. بین اسناد رویدادهای منفی و اشتیاق تحصیلی دانشجویان رابطه منفی وجود دارد. شناخت و باورهای منفی و نادرست دانشجویان در رابطه با توانایی‌هایشان می‌تواند منجر به اشتیاق تحصیلی پایین شود. اغلب دانشجویان با اشتیاق تحصیلی پایین، سبک اسنادی بدبینانه دارند و متعاقباً اشتیاق تحصیلی پایین آنها، منجر به سبک اسنادی بدبینانه آتی می‌شود.

یافته دیگر پژوهش نمایانگر وجود نقش میانجی‌گری تجربه شیفتگی در رابطه بین سرمایه‌های روانشناختی و اشتیاق تحصیلی می‌باشد. نتایج تحقیق حاضر با یافته‌های تحقیقات ذیل هم‌سو می‌باشد. نتیجه تحقیق مالمیر و بیان فر (۱۳۹۸) با عنوان رابطه سرمایه‌ی روانشناختی با شادمانی و شیفتگی در دانش‌آموزان دختر نشان داد که بین سرمایه‌ی روانشناختی و خرده‌مقیاس‌های آن (تاب‌آوری، خوش‌بینی، خودکارآمدی، امیدواری) با شادکامی و شیفتگی در دانش‌آموزان دختر رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. پس می‌توان گفت هرچه میزان سرمایه‌ی روانشناختی و مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان بالاتر باشد، از شادکامی و شیفتگی بیشتر برخوردارند. نتایج پژوهش فقیهی، مرزیه و جنابادی (۱۳۹۷) با عنوان رابطه بین تجربه شیفتگی و نیروهای انگیزشی در دانش‌آموزان نشان داد که بین تجربه شیفتگی و نیروهای انگیزشی در دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد در نتیجه با افزایش تجربه شیفتگی، نیروهای انگیزشی نیز افزایش می‌یابد و افزایش انگیزه سبب بهبود عملکرد تحصیلی و همچنین اشتیاق به تحصیل در افراد می‌شود. فریتز و اوسک (۲۰۰۷)، در پژوهشی با عنوان تجربه‌ی شیفتگی و احساس رضایت در دانشجویان رشته موسیقی انجام دادند. نتایج حاکی از آن بود که عوامل مختلفی مانند اهداف روشن و واضح، تعادل بین چالش و مهارت، تمرکز بر تکلیف و تجربه مشوق درونی پیش‌بینی‌کننده‌های مثبتی برای تجربه‌ی شیفتگی بودند. آنان نتیجه گرفتند شیفتگی بیشتر از جنبه‌های شناختی وابسته به جنبه‌های احساسی انگیزش درونی می‌باشد. در تبیین نتیجه فوق می‌توان به عوامل تعیین‌کننده در تجربه شیفتگی اشاره کرد. تاب‌آوری و خوش‌بینی باعث به وجود آمدن عواملی می‌شود که افراد را در هنگام تنش حمایت می‌کند و باعث ایجاد حالات رضایت و شادی می‌گردد. با افزایش امید سازگاری بهتر در شرایط مختلف و ایجاد حس رضایت و شادکامی در شخص به وجود می‌آید. خودکارآمدی نیز با ایجاد سطوح بالای بهره‌گیری از راهبردهای شناختی و فراشناختی، رابطه معناداری با افزایش شادکامی در افراد دارد. همچنین رابطه مثبت و معناداری بین شیفتگی و عواطف مثبت مانند لذت، شادی و رضایت وجود دارد (مالمیر و بیان فر، ۱۳۹۸). در روانشناسی مثبت به جای تأکید بر شناسایی و مطالعه کمبودهای روانی و کاستی‌های رفتاری و ترمیم یا درمان آنها، به شناخت و ارتقای وجوه مثبت و نقاط قوت انسان (شیفتگی) توجه و تأکید می‌شود.

یافته نهایی پژوهش نشان داد که تجربه شیفتگی در رابطه بین سبک‌های اسناد و اشتیاق تحصیلی نقش میانجی را ایفا می‌کند. با بررسی تحقیقات گذشته، پژوهشی که بررسی نقش میانجی تجربه شیفتگی در ارتباط بین متغیرهای سبک‌های اسنادی و اشتیاق تحصیلی را بررسی کرده باشد پیدا نشد. در تبیین نتیجه فوق می‌توان به عوامل تعیین‌کننده در تجربه شیفتگی اشاره کرد. ابعاد گوناگون سبک‌های اسنادی بر رفتار، عاطفه، انگیزش و باورهای افراد تأثیرگذار است. دلایلی که دانشجو برای موفقیت‌ها و شکست‌های خود به کار می‌برد در شکل‌گیری شناخت او از خود و به تبع آن در انگیزه‌های او

نقش دارد؛ به این صورت که اگر در مورد شکست‌های خود از اسنادهای درونی، پایدار و کلی استفاده کند ممکن است تجربه شیفتگی او نیز پایین بیاید، اما اگر برای تبیین شکست‌های خود از اسنادهای بیرونی، ناپایدار و اختصاصی استفاده کند، ممکن است مفهوم خود مثبت در او شکل گیرد و در نتیجه تجربه شیفتگی او بالا رود.

باید توجه داشت که این پژوهش تنها در جامعه آماری دانشجویان دانشگاه یزد انجام شده است. لذا در تعمیم نتایج به سایر جوامع می‌بایست احتیاط لازم صورت گیرد. همچنین پژوهش حاضر در شرایط همه‌گیری ویروس کرونا و عدم ارتباط اجتماعی صورت گرفت و این سبب شد که پرسشنامه‌ها به صورت آنلاین اجرا گردد و امکان نظارت و رفع ابهام برای پاسخ دهنده توسط محقق وجود نداشته باشد که این موضوع ممکن است بر صحت و وسقم نتایج اثرگذار باشد. با توجه به نقش سرمایه‌های روانشناختی در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی لذا توجه مسئولان، برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران نظام آموزشی جهت به کارگیری راهبردهایی از جمله: تشکیل کارگاه‌های آموزشی برای ارتقای سرمایه روانشناختی دانشجویان ضروری به نظر می‌رسد. همچنین پیشنهاد می‌شود مداخله آموزش سرمایه‌های روانشناختی طی کارگاهی تخصصی به مشاوران و روانشناسان حاضر در مراکز مشاوره و خدمات روانشناختی دانشگاه‌ها آموزش داده شود تا آنها با به کارگیری این مداخله برای دانشجویان با اشتیاق تحصیلی پایین، برای بهبود اشتیاق تحصیلی آنان گامی عملی برداشته باشند. با توجه به نقش سبک‌های اسناد در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی پیشنهاد می‌شود که خانواده و اساتید که افراد مهم زندگی دانشجویان هستند، تفاوت‌های فردی را مدنظر قرار دهند و شرایطی را فراهم کنند تا تفکر مثبت که موجب می‌شود دانشجویان خود مسئولیت شکست‌ها و موفقیت‌های خود را به عهده بگیرند، در آنها ایجاد شود. خانواده و اساتید نباید به دانشجویان القا کنند که ناتوان هستند؛ زیرا این طرز فکر خود می‌تواند منجر به شکست و اسنادهای منفی در دانشجویان شود. به اساتید پیشنهاد می‌شود با پی‌ریزی برنامه‌های هدفمند، سبک‌های اسنادی ناکارآمد دانشجویان را اصلاح کنند (بازآموزی اسنادی) و از القا کردن این دیدگاه که دانشجو ناتوان است و در شکست و ناکامی‌ها همیشه او مقصر است، اجتناب ورزند. همچنین پیشنهاد می‌شود از ساختارهای رقابتی در کلاس و خانواده جلوگیری شود تا مبنایی برای قضاوت افراد درباره‌ی توانایی‌های شخصی دانشجویان فراهم نشود. در موقعیت‌هایی که دانشجویان با موفقیت و شکست روبه‌رو می‌شوند بازخوردهایی که از افراد صاحب نفوذ مانند خانواده و اساتید دریافت می‌نمایند بسیار مهم است؛ بنابراین خانواده و اساتید توجه نمایند که با ارائه‌ی بازخوردهای صحیح موقعیت‌های موفقیت‌آمیز را به عوامل درونی، اثبات و کلی نسبت دهند و در موقعیت‌های شکست اسنادهای دانشجویان به سوی عوامل بیرونی، ناپایدار و اختصاصی هدایت شوند تا اشتیاق تحصیلی آنها کاهش نیابد. با توجه به نقش واسطه تجربه شیفتگی در رابطه با نقش متغیرهای سبک‌های اسنادی و سرمایه‌های روانشناختی در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی پیشنهاد می‌شود که مشاوران و روانشناسان دانشگاه از یافته‌های مرتبط با تجربه شیفتگی با جنبه‌هایی که سبب شیفتگی دانشجویان به فعالیت‌های تحصیلی می‌شود به صورت کاربردی استفاده نمایند. پیشنهاد می‌شود اساتید ساختار درس و برنامه‌ریزی را به گونه‌ای طراحی کنند که حامی نیاز خودمختاری دانشجویان باشد و آنها احساس کنند که در شروع و تنظیم فعالیت‌هایشان خودمختارند و خودشان را علت رفتارشان بدانند. همچنین اساتید حامی خودمختاری از طریق فهم دیدگاه‌های دانشجویان، حمایت از آغازگری،

ایجاد فرصت‌هایی برای انتخاب و اجازه انجام عمل به دانشجویان به سبک خودشان، باعث افزایش میزان انتخاب ادراک شده و همچنین افزایش سطوح بالاتری از تجربه شیفتگی در دانشجویان شوند. در این صورت دانشجویان، فعالیت درسی را به دلیل چالش و لذتی که از انجام آن تجربه می‌کنند و نه صرفاً به خاطر عوامل تقویت‌کننده بیرونی انجام خواهند داد. همچنین برگزاری مشاوره‌های شغلی در هر رشته‌ای با حضور افراد موفق و الگوی آن حیطه برای کمک به دانشجویان برای ایجاد مسیرهایی برای رسیدن به اهداف می‌تواند میسر واقع شود.

منابع

- افشاری، علی و غفاری، مظفر. (۱۳۹۷). مدل ساختاری بی‌علاقگی تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی براساس متغیرهای حس انسجام، خوددلسوزی و هوش شخصی. *پژوهش در آموزش علوم پزشکی*، ۱۰(۴)، ۵۱-۶۰.
- انصاری صدر، عبدالرحمن و شیرازی، محمود. (۱۴۰۱). رابطه سبک‌های مقابله با استرس و اسنادهای علی با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان. *مجله مطالعات روانشناسی تربیتی دانشگاه سیستان و بلوچستان*، ۱۹(۴۵)، ۱۴-۲۷.
- جلیلی، فرخ‌رو؛ عارفی، مژگان؛ قمرانی، امیر؛ منشی، غلامرضا. (۱۳۹۸). ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس شیفتگی تحصیلی در دانشجویان. *نشریه آموزش و ارزیابی*، ۱۱(۴۱)، ۱۵۵-۱۷۲.
- دارایی، مهری. (۱۳۹۸). بررسی رابطه باورهای فراشناخت و سلامت روان با عملکرد تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی لرستان. *توسعه آموزش جندی‌شاپور*، ۱۰(۲)، ۱۱۵-۱۲۱.
- رادمهر، فرناز و کرمی، جهانگیر. (۱۴۰۱). تأثیر شناخت درمانی مبتنی بر ذهن آگاهی بر سبک‌های اسنادی دانشجویان دختر مبتلا به اختلال افسردگی اساسی. *مطالعات روانشناختی دانشگاه الزهراء*، ۱۸(۱)، ۲۵-۳۸.
- سپهوند، تورج، گیلانی، بیژن، زمانی، رضا. (۱۳۸۵). رابطه سبک‌های اسناد با رخدادهای استرس‌زای زندگی و سلامت عمومی. *مجله علمی پژوهشی (وزارت علوم)*، ۱۴(۱۸)، ۳۳-۴۶.
- شعبانی، زهرا و عابدین، مریم. (۱۳۹۹). پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی براساس راهبردهای مقابله‌ای، اضطراب امتحان و سبک‌های اسنادی. *پویا در آموزش علوم انسانی*، ۵(۱۹)، ۵۱-۶۶.
- شیخ‌الاسلامی، علی. و کریمیان‌پور، غفار. (۱۳۹۷). پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان براساس حمایت تحصیلی و جو روانی-اجتماعی کلاس. *دو فصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری*، ۶(۱۰)، ۹۵-۱۱۱.
- شیخ‌الاسلامی، علی، دادجویی، رباب. و سید اسماعیلی قمی، نسترن. (۱۳۹۹). نقش اشتیاق شغلی و رضایت شغلی معلمان در پیش‌بینی پیوند با مدرسه دانش‌آموزان. *مجله مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۱۷(۴۰)، ۲۰-۳۳.
- شیخ‌الاسلامی، علی، کریمیان‌پور، غفار. و کیانی، عارفه. (۱۳۹۸). پیش‌بینی قصد کارآفرینی دانشجویان براساس سرمایه‌ی روانشناختی و انطباق‌پذیری مسیر شغلی. *پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۱۳(۴۴)، ۸۹-۱۰۳.
- صدوقی. (۱۳۹۸). رابطه سرمایه‌ی روانشناختی با فرسودگی تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی: نقش واسطه‌ای اشتیاق تحصیلی. *مجله علوم پزشکی راز*، ۲۶(۱)، ۳-۱۰.
- فقیهی، فریبا، مرزیه، افسانه، جناب‌آبادی، حسین. (۱۳۹۷). رابطه بین تجربه شیفتگی (فلو) و نیروهای انگیزشی در دانش‌آموزان. *مجله مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۱۵(۲۹)، ۱۷۷-۲۰۸.

- مالمیر، سوفیا، بیان فر، فاطمه. (۱۳۹۸). رابطه سرمایه‌ی روانشناختی با شادمانی و شیفتگی در دانش‌آموزان دختر. *مجله پیشرفت‌های نوین در روانشناسی*، ۲(۱۸)، ۱۰۱-۱۱۲.
- معتمدی شارک، فرزانه و افروز، غلامعلی. (۱۳۸۲). رابطه سبک‌های اسنادی و سلامت روان در دانش‌آموزان تیزهوش و عادی. *مجله روان‌پزشکی و روانشناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار)*، ۱۳(۲)، ۱۷۳-۱۸۱.
- واله، مونا؛ شگری، امید و اسدزاده، حسن. (۱۴۰۰). اثربخشی برنامه آموزشی توانمندسازی روانی بر افزایش سرمایه‌ی روانشناختی و بهزیستی عاطفی مرتبط با شغل معلمان. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۰، ۵۷۹-۵۹۶.

References

- Carmona_Halty, M; Salanova, M; Lorenz, S & Schaufeli, W. (2021). Linking positive emotions and academic performance: the mediated role of academic psychological capital and academic engagement. *Current psychology*, 40(6), 2938_2947.
- Casuso-Holgado, M. J., Cuesta-Vargas, A. I., Moreno-Morales, N., Labajos-Manzanares, M. T., Barón-López, F. J., & Vega-Cuesta, M. (2013). The association between academic engagement and achievement in health sciences students. *BMC Medical Education*, 13(1), 33.
- Chavarría Carranza, C. Y. (2019). Causal Attribution Styles. Importance for Research and Professional Intervention during Adolescence. *Revista Costarricense de Psicología*, 38(1), 1-16.
- Colombo, L., & Zito, M. (2014). Demands, resources and the three dimensions of Flow at Work. A study among professional nurses. *Open Journal of nursing*, 4(4), 255-264.
- Horstmanshof, L., & Zimitat, C. (2007). Future time orientation predicts academic engagement among first year university students. *British Journal of Educational Psychology*, 77(3), 703-718.
- Ifeoma, E & Unachukwa, G. (2020). Achievement motivation and academic optimism as correlates of academic engagement among postgraduate students in Nnamadi Azikiwe University (Nau), Awka. *Social science and education research*, 7(1). 242.
- Kawalya, C., Munene, J. C., Ntayi, J., Kagaari, J., Mafabi, S., & Kasekende, F. (2019). Psychological capital and happiness at the workplace: The mediating role of flow experience. *Cogent Business & Management*, 6(1), 1-13.
- Luo, S. n & Wang, G. (2019). The effect of teacher_student relationship on learning engagement: the chain mediating effect of attribution style and self_efficacy. *Advances in psychology*, 9(6), 1094_11101.
- Motti-Stefanidi, F., & Masten, A.S. (2013). "School success and school engagement of immigrant youth and adolescents. A risk and resilience developmental perspective". *European Psychologist*, 18(2): 126-135
- Mustafa, S. M. S., Elias, H., Noah, S. M., & Roslan, S. (2010). A proposed model of motivational influences on academic achievement with flow as the mediator. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 7(2), 2-9.

- Norman, S. M., Avey, J. B., Nimnicht, J. L., & Graber Pigeon, N. (2010). The interactive effects of psychological capital and organizational identity on employee organizational citizenship and deviance behaviors. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 17(4), 380-391.
- Özhan, Ş. Ç, & Kocadere, S. A. (2020). The effects of flow, emotional engagement, and motivation on success in a gamified online learning environment. *Journal of Educational Computing Research*, 57(8), 6-31.
- Pietarinen J, Soini T, Pyhältö K. (2014). Students' emotional and cognitive engagement as the determinants of well-being and achievement in school. *International Journal of Educational Research*, 67(2), 40-51.
- Schunk, D. H. (2001). Social cognitive theory and self-regulated learning. In *Self-regulated learning and academic achievement* (pp. 83-110). Springer, New York, NY.
- Seeyerz. A. (1991). Self-evalutive and self-efficacy mechanisms governing the motivational effects goal systems. *Journal of perspective and social Psychology*, 45(5), 1017-1028.
- Seligman, M. E., Steen, T. A., Park, N., & Peterson, C. (2005). Positive psychology progress: empirical validation of interventions. *American psychologist*, 60(5), 410.
- Serrano, C., Murgui, S., & Andreu, Y. (2022). Improving the prediction and understanding of academic success: The role of personality facets and academic engagement. *Revista de Psicodidáctica (English ed.)*, 27(1), 21-28.
- Siu, O; Bakker, A; & Jiang; X. (2013). Psychological Capital Among University Students: Relationships with Study Engagement and Intrinsic Motivation. *Journal of Happiness Studies*, 15(4), 979-994.
- Wang, J., Bu, L., Li, Y., Song, J., & Li, N. (2021). The mediating effect of academic engagement between psychological capital and academic burnout among nursing students during the COVID-19 pandemic: A cross-sectional study. *Nurse Education Today*, 102, 104938.
- Wang, Z. M. (1992). Managerial psychological strategies for Sino-foreign joint ventures. *Journal of Managerial Psychology*, 7(3), 10-16.